

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordai utca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bácsban: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstraße 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fűrődutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy lven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft o. é.
hét óra . . . 7 „ „ „
félévre . . . 6 „ „ „
évnegyedre . . . 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

Nemzetgazdasági érdekeink.

(Ss.) Az állam soha és sehol se lehet olyan moloch, mely saját részei rovására folytat kérészt életet; a tagok életössze, rugókonnyá tételében kell hogy keresse az egész saját gyarapodását, a kitűzött magasabb célnak megfelelő jótékony haladást. Az államérdek nem valami elvont fogalom, melynek áldozatul kellene hozni lépten-nyomon az egyesek, testületek, városok speciális érdekeit, a mennyiben azok a közérdekekkel összeegyeztethetők; mert az elvállalt soknemű kötelezettségekkel együtt járnak, s azoknak szintegy egyenértékű tesztek azon jogok, melyeket egy szabad államban arányosan kell élvezni mindazon polgároknak és testületeknek, a melyek az állam, a nemzet élő, működő támaszait képezik: nem a polgárok vannak az államért, hanem az állam feladata polgárai jóllétét biztosítani, elősegíteni.

Rég elfogadott sarkelv, hogy jó pénzügy nélkül jó politikát csinálni nem lehet; de ép ily elvitázhatatlan, megdönthetetlen axioma, hogy jól kormányozni az egyes érdekek kellő szám-bavétele, kielégítése nélkül lehetetlen; a mely államférfiak az ellenkező utat követnék, délibábot kergetnének s egy szép reggelen arra ébrednének, hogy az alapot szedték ki az épület alól; s mire a bajon segíthetnének, Sámson sorsára jutnának.

Nemzetgazdasági téren nincs államhatalom, mely csak úgy rendelkezhet, vagy a legbőlebb parlament által alkotott törvényekkel is virágzó kereskedelmet, ipart, gazdaságot teremthetne ott, hol erre az előfeltételek, a kiesiráztatás és fejlődés eszközei hiányzanak; de ép azért, mert ezt sem hatalomszóval, sem törvénnyel egyszerre tenni nem lehet, a legalább fél századdal előre látó államférfiak mindig arra törekedtek, hogy a csirák gondosan ápolják, dér és Aeol fagyasztó legétől megoltalmazzák; a hol ezt nem tették, végtére a legtermékenyebb talaj is pusztasággá lett, melyen a jelen hiába siránkozik, a jövő ivadék pedig csak borzalommal tekinthetett vissza elődei mulasztására.

Emlékezhettünk még az 50-es évekre, midőn a hármasszigetország kormánya nemcsak a keleti országooskák, hanem európai hatalmakkal szemben is tekintélyt és hatalmát veté a mérlegbe, hogy egyes polgárainak kártérítést szerezzen, és valóban szerzett is; a mit pedig Anglia Palmerston korában megtett egyes vállalkozókért, azt bizonyonnyal megteszi a szabad Magyarország kormánya egy oly városért, mely hazánknak egyik disze, a tudományterjesztés második székhelye, egy

nem régen körünkben mulatott angol szerint Magyarország Edinburghja.

A bécsi és pesti lapok hetek óta telve voltak azon szomorú események regisztrálásával, melyeket a bécsi páratlan börze „Krach“ idézett elő lajthántuli szövetségeseinknél, s mely ma ismételve megkivánja áldozatait nemcsak a régi „Kaiserstadtban“, hanem a Minotaurus Buda-Pest pénzpiacán is nem egy solid céget gázolt le az anyagi nyomor hinárijába. Vidéki városainkban is dult itt-ott a bécsi szédelőgök évtizedekre terjedő könnyelmű „Gründolása“ által támasztott ragály; de Kolozsvár, ez a mi lakó városunk ment maradt minden visszahatástól, mert a nagyvilágias fojtó lég még nem terjedt idáig, nem csábitotta solid tüzetembereinket oda azon tere, hol százezreket, milliókat könnyen lehet néha fictioval is megnyerni, de ép oly könnyen valóssággal, súlyos tallérokban el is veszíteni.

Kolozsvár pénz- és üzlet emberei azon elvet követték: segíts magadon és az Isten is megsegít; ez önségély nagy részt hasznára vált a városnak, sőt tág körben a vidéknek is: megtanított saját lábunkon járni. Ez a fejlődés első korszakában bizonyára az egyetlen helyes út. De nem a pályán tovább haladás közben.

Mihelyt egy vállalat nagyobb mérvet ölt, inkább és messzibbre szétágazik, már mások, gyakran az állam segélyét se nélkülözheti.

Kolozsvárnak van kisegítő pénztára, záloghitel-intézete, takarékpénztára stb., hanem mindezt önmaga erején teremtette; az állam akadályozólag és nem segítkezve lépett közbe; mindenik pénzintézetének megalapításáért úgy szólva évtizedig kelle megharcólnia a hatalom embereivel, kik akkoron az államot úgy képzeltek maguknak, hogy a polgárok csak arra valók, hogy minél több pénz- és véráldozattal tengessék az állam fényesre csiszolt testét, a szikrázva ordító Astarotot.

Amde azóta nagyot fordult a világ: Magyarországon absolutismusról alkotmányosságra; most már bátran remélhetjük, hogy a hol indokolt kívánatokkal állanak elő szakférfiak, testületek a hazai kereskedelem, ipar és gazdaság érdekében — nem találnak süket fülekre, s nem kell végtelen sokáig zörgetniök, hogy megnyitassák, ha nem is hallatják mindegyre — a jogos követelés érélyes hangját.

A kolozsvári pénzintézetek kicsiny mustár magból nőttek nagyra; forgalmuk összege eléggé bizonyítja, hogy mihelyt teheték, nemcsak a város kebelében igyekeztek hatni tőkájukkal, hanem lehetőleg, bár óvatosan kiterjeszkedtek a közel és távol vidékre is Naszódig stb. Hanem e pénzintézetek egyedüli tőkéje az, a melyet részvényesei befizettek, s melyet a gyakorlat iskolájában képződött vezetői nemcsak óvatosan, tapintatosan és ügyesen, de a közre nézve is hasznosan forgattak. Kereskedelem, ipar megélénkült fennállásuk óta; hanem maholnap a vasúthálózatba teljesen bele vonatván városunk is, az igények, szükségek napról napra fokozódni fognak s ekkor a rendelkezésre álló aránylag csekély tőkék legjobb akarrattal sem felelhetnek meg azon feladatnak, mely az országrész felére kiterjedőleg épen Kolozsvárt illeti meg.

A havak óta tartó pénzváltás hullámai távol mosódtak el tőlünk, intézeteink szilárd alapját úgy sem érinthetik vala; de a pénz-

szükséget azért itt is megérezte minden vállalat, ipar és kereskedelem egyaránt; már pedig bűn lenne a valahára felébredt magyar vállalkozási szellemre úgy szólva reá erőszakolni a korábbi marasmust; mert ha az apathia e téren ismét befészkelhetné magát, vajmi hamar összeesapnának fejünk felett az özönvíz hullámai.

Másfelől gazdaságunk is naponta sanyli a tőkehiányt, a baj gyökerében fenyegeti a legjobban berendezett gazdaságot is, miután a negyedszázad óta erdélyi részeinkre sulyosodott csapásokra csak egy pillantást vetve bárki joggal kiálthat fel: proximus ardet Ucalogon!

A bajon segíteni kell, segíteni pedig csak olesó kamatra kikölesönözhető nagyobb tőkékkel lehet.

Honnan vegyük ezeket?

Kolozsvár pénzemberei, vagyonsob polgárai kimerítették erejüket a kebli pénzintézetek megalapítása által, ép azért, mert ez országrész felének is igyekeztek támogatást nyújtani; innen, e részről tehát nagyobb szerű kezdeményezést nem várhatunk, bármily égető is legyen a szükség.

A mi remény horgonyunk is az, mely a nagy „Krach“ romjai közül is kilátszik.

A bécsi páratlan börzeválság engedélyezte az osztrák kormányt Magyarországra irányában s így a „National Bank“ sem tartja oly szorosra pénzes zacskóinak száját, a magyarországi filialek dotatióját felemelte s emelendi ezután is.

A cikkünk során vázolt viszonyok s ez utóbbi körülmény ösztönözhetette iparkamaránkat is arra, hogy a pénzügyért megtalálják eszközüljön ki kolozsvári pénzintézetek részére jelentékeny pénzüsszege menő dotatiót a bécsi nemzeti banktól. Ugy tudjuk, hogy ezt a magyar pénzügyminiszter meg is ígérte s így szavát be is váltandja; mert bizonyonnyal ismeri körülményeinket s tudja azt, hogy a mit e részben az állam befolyása által Kolozsvárnak juttat, abból része van fél Erdélynek.

Mi a dotatio megadását is örömmel üdvözlendjük, mert így kereskedelmünk, iparunk és gazdaságunk nagyobb összegű, olesó kamatos tőkét kap rendelkezésére; hanem nemzetgazdasági érdekeink hathatós felkarolását abban látnók, ha a most jó kedvében levő „National Bank“-nál magyar pénzügyrünk azt is kieszközölné, hogy ide Kolozsvárra valahára fiókot állítson fel.

Mióta van ily filiale N.-Szebenben és Brassóban! Miért ne lehetne itt is? hisz Kolozsvár is határszéli város, a kereskedelem egyik goezpontja Erdélyben, s a maholnap meginduló keleti kereskedési világvonallal egyik főállomása, melynek praktikus angol utazók egy tekintetre is szép jövőt jósolnak, ha t. i. kormányunk is megteszi kötelmét Erdély hajdani fővárosára iránt s nemcsak

a dotatiót eszközli ki a „National Bank“-tól sietőleg, hanem a filiale felállítására is mihamarább persuadeálja, e végből morális hatalmát az államnak is latba vetvén; ezzel kiszámíthatatlan hasznot tenne az erdélyrészi kereskedelemnek, iparnak és gazdaságnak: emelné polgárai adóképességét, megtenné Kolozsvárért, a fél Erdélyért azt, mit Buda-Pestért 24 millióval tett az állam és kormányunk büszkén elmondhatná: tegye meg mindenki az állam iránti kötelesegeit: a nemzet kormánya is teljesíté nemzetgazdasági kötelmeit az erdélyi részek és Kolozsvár irányában is.

Városi iskolaszéki ülés tartott szombaton, e hó 14-én. A tagok közül sokan nem voltak jelen. Egyéb tárgyak mellőzésével csak azt említtük meg, mely szerint a városi közgyűlés közelebről kimondván legalább egy városi polgári iskolai tanárnak a bécsi közkiállításra közkölségen leendő felküldése szükségességét, méltányos és időszerű voltát, s e végre 200 o. é. frttot megszavazván, az iskolaszék egyhangulag Várad Károly igazgató tanárt választá meg, a ki egy szersmind némi tanszékűk bevásárlásával is meg lesz bizva. Mi csak örvendeni tudunk a választásnak. E mellett a felállított történelmi és földrajzi tanszék töltetett be választás után. Összesen 13 pályázó volt, ezek közül azonban az igazgatóság csak négyet ajánlott, minthogy a többiek bizonyítványaikból nem tűnt ki, hogy a tanszékre képesítve volnának, azonban minden pályázó választható volt. A választás megkezdése előtt meghatározott, hogy az első év a jelen minden eseten kezdve minden ezután választandó tanárra nézve csak próba év, s annak leteltével vagy állandósítja, vagy új választást teszen, a szerint, a mint az illető képes, vagy nem képes az elfoglalt tanszékre. Ez eljárást is csak helyeseljük, annyival is inkább, mert az állam s más tekintélyes testületek is ezt követik, s különben is meg van ennek a maga értelme. Az összes folyamodók közül csak kettő volt Erdélyből, s azoknak is nagy része jogász a mi azt mutatja, hogy nálunk ma is minden jogászból volna kikerülő, más nemű készülségünk nincs; s mégis kevesen tanulnak egyebet, mint jogot, a mit mutat az is, hogy az egyetemen az első éves joghallgatók is, körülbelül többen vannak, mint a más 3 karbeliek összesen.

Vajjon mikor áll elő a kellő arány, vajjon meddig leszünk még csak patvaristák?

A négy ajánlott között volt olyan, a ki 7—8 év óta foglalkozik e tudományokkal, tanári vizsgát tett azokból. A szavazás tehát megkezdődött a beadott 21 szavazat közül kettőt kapott Kappler János, ki első helyen volt ajánlván, harmat a második helyen ajánlott Harsányi Ferencz, a pesti egyetem jeles növendéke, jelenleg báró Sennyeinél házi növelő, a kinek éppen e tudományokbeli alapos készülsége a mellékelt kitűnő bizonyítványokból eléggé kitűnt, harmat a 3-ik helyen ajánlt Szőke Endre, tizenhámat a negyedik helyen ajánlt Kis Sándor a sepsi-szentgyörgyi gazdasági tanfolyammal összekötött állami felsőbb népiskolában földrajz és történelem tanítója.

A választás eredményét tekintve lehetetlen ki nem fejeznünk a feletti bámulatunkat, hogy egyikben a bizonyítványok által tanúsított hossz-as gyakorlat és feltehetőleg elméleti nagy készülség, másikban az egyetemen nyert szakkészülség és a körülményekből kivethető tanítói hivatal és gyakorlat, a harmadikban hossz-as gyakorlat és bizonyos körülmény miatt egyelőre csak állitható e szakbeli tanári képesítés, oly kevéssé voltak méltányolva a tisztelt cz. választók által. Az okot nem tudjuk, s éppen azért, beérjük a csodálkozás kifejezésével. Annyit minden esetre ki kell mondanunk, hogy e város közönsége, mely újabb időben annyit áldozott a nevelés ügyére, sokat vár a többséget nyert s megválasztottnak kijelentett Kis Sándortól, s mi is óhajtuk, hogy a várakozásnak és reménynek minden tekintetben megfeleljen, tudván, hogy sok szakember fogja figyelemmel kísérni ez évi szept. 1. megkezdendő működését.

A székely pályadíj-alapról XXI-ik közlemény.*)

A nemzeti lelkesedés szent forrása még mind buzog s árasztja élető vizét ügyünkre. Hazánkfiai mintegy versenyeznek a nemes cél előmozdításában. Lássuk az újabb adakozásokat. Helyben Kolozsvárt Bokros Elek és Schilling Rudolf t. ügyvéd urak egy-egy aranyat fizettek be hozzám, minek tőzsdéi értéke együtt 10 frt 36 kr. Végh Mihály 1 frt. Fenesi birtokos Szabó Ferencz 5 frt. Puskás

*) A Székely Hirlap, Erdély és Nemere tisztelt szerkesztőit tisztelettel kérem e közl. szives átvételére. J. E.

Ferencz csikszéki alispán a székely nemzet Történelme megírására kifizendő pályadíj gyarapítása végett a gy. - szentmiklósi szinműkedvelő társulat által május 25-én rendezett előadás tiszta bevételét 70 oszt. é. forintot beküldött. Hálás köszönet az elől emlitettek, valamint Gyergyó- és Csikszék valóban nagyszerű áldozataiért. Sajnálom, hogy a derék társulat egyes tagjainak nevét ide nem ígathatom. De így ismeretlenül még tán nagyobb az ő érdemök, általánosabb a közvélemény méltányolása. Ők személyök helyett egész Gy. - sz. - miklósnak szereznek koszorút, a tisztelet koszoruját! Az Isten éltesse az egész társulatot!

Székely-Udvarhelyről Kovács János polgármester ur küldött be 144 forintot, azon óhajással, vajha ezeket küldhetne a szent nemzeti ügyre, mely azt megérdemli! Polgártársai híven csüngenek az eszmén — úgy mond — örvendő szívvel adták megvalósítására, a mi telt, ő maga mint székely, a legnagyobb örömmel tette meg gyűjtési kötelességét, mindnyájan óhajják és várják a nemzet oktató és vigasztaló könyvének megírását. Az áldozók nevei ime ezek: Székely-Udvarhely város községe adott 100 forint. A csizmadia társulat 10 fr. A talpérelő társulat 10 fr. Demeter Endre esperes plebános 1 fr. Csibi Tamás káplán és tanár 1 fr. Poszler János tanár 1 fr. Barácsi Albert tanár 1 fr. Nagy István tanár 1 fr. Kóródi Imre tanár 1 fr. Bors Lázár gymn. igazgató 2 fr. Lukácsfi Manó tanár 1 fr. Móróc Gyula tanár 1 fr. Lakatos János tanár 1 fr. Csizsör Péter rajztanár 1 fr. Szabó Dénes k. járásbíró 2 fr. Sándor Albert aljárásbíró 1 fr. László Domokos 1 fr. Jakab Dezső tollnok 50 kr. Puszkás István tollnok 50 kr. Dombrádi Gyula pénzügyőri főbiztos 1 fr. Szentpáli Gyula pénzügyőr 50 kr. Segesvári János pénzügyőr 20 kr. Szentgyörgyi János pénzügyőr 20 kr. Lucs János pénzügyőr 20 kr. Bolla Béla 30 kr. Pötig Venczel pénzügyőr 30 kr. Wolf Ferencz p. ügyőr 30 k. Kovács János polgármester 4 frt 10 kr. Székely-Udvarhely ezen meg-megújuló áldozatkészsége megújítja a jó hazafiak szívében az ő irántok való tisztelet érzését s én kívánom, hogy a derék székely városnak új századokra terjedjen szabad, jólétben gyarapodó és boldog polgári élete.

Főtisztelendő Kozma Döme szamosújvári szent Ferencz-rendi zárdaf. ur öt buzgó lelkiatyától begyűlt 16 frt 70 kral és egy lelkes levéllel örvendeztetett meg, melyben írja, hogy szeretes testvéreit még april hóban felszólította volt a székely nemzet nagy ügyéhez való járulásra, azon kéréssel, hogy a lehetőségig minden szeretes hozza meg maga áldozatát! Meghozták szegények — úgymond a tisztelt beküldő — csekély összeget, de a mi az áldozókra nézve sok; mert ők az enalamszna filléreiket áldozták a szent célra, melyeket a nemes lelkek az ő szükségük fedezésére adományoztak. Örömet nélkülöznek — írják többen a felszólítónak — csak hogy a nemzet adásai ne maradjanak. Ott voltunk — írja tovább — székely testvéreink sorai között a szabadság nagy harczaiban: akkor életünket voltunk képesek feláldozni, most készséggel adjuk oda szegénységünk fillereit. Felhívásomat mellékelem így foly tovább a szép levél — miből nem árt egyet s mást az áldozók neveivel együtt közölni, hogy lássa a világ, a székely szerzetesek mily édes szeretettel csüngenek székely hazájukon.

E körlevélben valóban oly szép helyek vannak, hogy nem átalom ismertetni. „Lelkem lelke szól hozzátok, kedves testvéreim — így kezdődik az — hiszem, hogy ti engem megértetek, fölbuzdultok és sietve sracoktatok oly eszme támogatására, mely minden gyökeres székelyt a legélelkebben kell hogy érdekeljen. Nem lesz ismeretlen előttetek, mily köz lelkosedést költött a székely Történet megírására eszméje az egész székely nemzet kedélében, mily készséggel versenyeznek gazdag és szegény, ifjú és vén, sőt még más nemzetiségiek is a szép célra való áldozatban. Kell, hogy miis fűződjünk — kedves testvéreim — a hű áldozók és szép koszorujába. Erre őseink emléke, szülőföldünk szeretete egyiránt kötelez benünket. Tudom, hogy a szegénység koldus tarsznyáját viselitek, tudom, hogy egész életetek s életünk áldozat egy szent cél, az egyház és haza szellemi üdvé elérésére, anyagi jutalom reménye nélkül, és ez annál nagyobb áldozat, minél folytonosabb nélkülözéssel jár; de legyen ez áldozatok nagy sorának nemes kiegészítője az, a mire én most kérlek, tegyék le alamsznáink szegényes fillereiből a lehetséges áldozatot azon szent oltárra, melyen százak és ezrek hazafiúi lelkesedéssel áldoznak, s a mi nekünk is kötelességünk, most bár testileg eltávoztunk is székely nemzetünktől, lelkeinket a rokonszenv és szeretet aranyláncza fűzi össze s nekünk tölük elszakadni soha nem lehet. Nekünk ez epochalis mozzaladtól távol maradnunk ne szabad. . . . A jó katonának elég a harzi tárogató riadása arra, hogy őt táborba hívja; így adtam én is nektek jelszótul kedves testvéreim, a nemzeti nagy cél, s én nem kételkedem abban, hogy ti teljesítenditek velem együtt kötelességeket. Mutassuk meg, hogy a zárdamagányába is híven őrizünk egy drága kincsét, székely nemzetünk és hazánk elrabolhatlan, kiolt-

hatlan szeretetét. Az áldozók nevei ime következnak.

Szamosújváron: Kozma Döme zárdafőnök 2 frt 50 kr. Orbán Alajos lelki atya 50 kr. Bálint László hitközsök 1 frt. Orbán Edvárd segédtestvér 20 kr.

Deézsen Nagy Dániel zárdafőnök 2 frt. Szélyes Ferencz vicarius és tanító 2 frt 50 kr. Markó Balázs szerzetes tanító 2 frt 50 kr.

Maros-Vásárhelyen Sándor Bonaventura őt o. ért frtot adott e célra a ház részéről, a mi kijött a XI. közleményben a szent Ferencz rendi zárdá neve alatt; ön maga és P. Paál Kapisztrán János is adott egy-egy frtot, t. Zudor Abraham m. Szentgyörgyön udvari tiszt 1 frt. (Jegyzés. utóbbi maros-vásárhelyi aláírók csak igazolták magukat, hogy ők áldoztak, de nem a felszólítóhoz küldötték azt be.)

Medgyesről küldött a zárdafőnök s közölve volt a küldemény a XVIII. közleményben.

Székely-Udvarhelyről Lukács Adam szerzetes tanító 1 frt. Karda István szerzetes tanító 1 frt. Gergely Paulin szerzetes tanító 1 frt. P. Holló Tamás zárdafőnök 1 frt 50 kr.

Széken Boga Bernárd zárdafőnök 1 frt.

E tett az ország egyik legszegényebb egyházi rendjétől eddigelő példátlan, az áldozat mivolta és módja egyiránt a közvélemény kiváló helyeslésére számíthat. Hő üdvözet a szent atyák nemes hazaszeretetének!

Nagy-Enyeről Török Bálint ur 18 frtot küldött be, későbbre hagyván némely észrevételei és a többi áldozók nevei közlését. Fogadják előre is hálás köszönetemet. Az áldozók nevei ime ezek: Pogány György alsó-fejérvármegyei főispán 2 frt. Bogdán Lajos 1 frt. Finta István 1 frt. Kiss Albert honvéd főhadnagy 1 frt. Kolunbán Antal 1 frt. Biró Miklós 1 frt. Gyárfás László 1 frt. Müller Mihály 1 frt. Török Bálint 1 frt. Szent gericzei Nagy István 1 frt. Pávai V. Elek hét székely gyermekeivel 7 frtot. Üdvözet a székely nemzet ezen vármegyei berátainak! A hét székely gyerek derék atyját pedig hetszer áldja meg a magyarok Istene!

E heli gyűjtés tesz a két arany börzei értéket bele számítva 265 frt. 6 kr., mit ma a Takarékpénztárba tettem; és így ott már kamatozik az eddig betett 3838 frttal 92 kral együtt 4103 frt 98 kr.; ehez adva a még be nem fizetett 596 frt. 98 kr., az egész székely pályadíj-alap tesz: 4700 frtot és 96 krt.

Feljül lévén immár, hála Istennek! haladva a 4000 forint pályadíj-összeg, szavankhoz képest az értekezlettel mielőbb egybehívni szándékozom; ez okból szives tisztelettel kérem fel tiszelt ivartóimat, hogy a hozzájuk tölem küldött, vagy általuk nyitott leveket a rajtok jegyezve levő összegekkel együtt mielőbb hozzám beküldeni, valamint az én iverem magukat aláírt urakat is kérem, hogy ígéreteiket fizetéssel beváltani méltóztassanak; egy-szersmind pedig minden aláíró honpolgárt és polgárnőt ismételve kérek fel arra, hogy a kik a közlésekben magokra nézve valami tévedést vettek észre, engem arról helyrehozhatás végett kegyeskedjenek értesíteni, hogy beszámolómat az egybehívandó értekezlet előtt lehető szabadsággal és semmi gáncsra okot nem adólag tehessem meg.

Kolozsvárt, június 14-én 1873.

Jakab Elek.

Egy angol nemzetgazdász Kolozsvárt.

Az unitarius atyafiaknak a lefolyt pünköszt ünnepeken egy londoni angol vendégök volt Mr. John Fretwell junior, az angol és külföldi unitarius társulat egyik legtevékenyebb tagja, husz britt és amerikai lapnak, köztök a londoni nagy terjedelmű Graphic képes szépirodalmi lapnak, a New-York Daily Tribune-nek Evening-Post-nak, stb. belmunkatársa, több londoni 3 — 4000 ember foglalkodtató nagy kereskedő háznak főügynöke Amerikára, Német- és Oroszországra nézve, jelenleg mint a britt és amerikai unitariusok biztosa és képviselője, családosa, 35 éves erős alkatú, szép szőke férfiú, a ki a bécsi kiállításról rándult le a hitrokonok meglátogatására. Innep szombatján érkezett meg az esti vonattal egyedül, nem várakozhatván bokros elfoglaltatásai miatt az akkor még Párisban időzött, s városunkat valószínűleg még e hó folytán meglátogatandó amerikai atyafiakra. Az indóháznál Simén Domokos és Kovács J. főtanodai tanárok fogadták, s utóbbihoz szállott, mint londoni ismerőshöz, angolos-theás reggeliről, minthogy a Szász Beláné Ferenczi Bertha halálából származott szomorú családi körülmények miatt egyebet nem tehetett, főt. Kriza Jánosné urasszony gondoskodott egy alkalmat kivéve, mikor Benczédi Gergely igazgatóné urasszonyal volt hasonló reggelin. Az asszonyok valóban versenyeztek a magyar vendégszeretet megmutatásában, első ünnepeken Ürmösi Sámuelné, másodikon Jakab Elekné, harmadikon Nagy Lajosné urasszonyoknál volt ebéd, az izletes magyar ételeket és jó zamatu tiszta erdélyi borokat nem győzte eléggé dicsérni. Innep barmad napján Brassai Samuel egyetemi prorektor úrnál volt theaestélyen, honnan 9 órakor az „Ujvilág“

ba ment, hol mintegy 80-11 várakoztak rá férfiak és nők vegyesen egy külön asztalnál. Ott láttuk Kriza püspök és Berde e. rector urakat, Ürmösi Sámuelné, Kovács Antalné, Nagy Lajosné, Dr. Gálfi Endréné, Ferencz Józsefné, Kiss Elekné, Pákei Miklósné urasszonyokat is. E társas bucsu vacsora nagyon érdekes volt, a Salamon János zenekara működött. Egyszer a Ferencz József magyar nyelvű felhívására Kovács János tanár felállt s angol nyelven terjedelmes felkőszöntőt mond a vendégre, mit ez angolul viszonzoz, Simén Domokos, Benczédi Gergely, Ferencz József angolul folytatják, az unitarius társulatot, a népek testvérségét, a polgári és vallási szabadságot s az angol nemzetet éltetvén, miket Mr. Fretwell Magyarország felvirágzására német nyelven mondott meleg köszöntővel viszonzott. E közben Salamon hurjain, melynek hangjait már volt alkalma Ürmösi úrnál hallani, megzendült az angol himnus, látható volt a meglepetés jele, a vendég felállt, kifejezve, hogy ez az angol királyi személyében az angol nemzetet illeti, a magyar nőket köszönti fel német nyelven, melynek utolsó magyar kifejezései az egész társaságot nagyon meglepték. A társaság éjfélok orszolt el, a reggeli vonattal már utban volt Bécs felé.

Az itt töltött három napot felhasználta a felekezeti, helyi és országos körülmények, vallási és családi szokások lehető megismerésére. Első ünnepeken templomban volt, a beszédekkel figyelemmel hallgatta, minthogy ő maga is érti a magyar nyelvet, pár év előtt megtanulta és sok magyar, különösen vallási, nemzetgazdasági, történelmi és szépirodalmi munkát ismertetett külföldi lapokban és sok politikai körülményt eredeti magyar kultók alapján. Futólag meglátogatta a helybeli iskolákat, könyvtárakat, egyetemet, muzeumi gyűjteményeket, a nagyobb templomokat, — az iskolák nagy száma annyira meglepte, hogy városunkat magyar Edinburghnak és magyar Bostonnak nevezte. Harmadik ünnepeken az unitariusok e. képv. tanácsa tiszteletli consistornak választá, hol a nagy számmal összegyűlt tanácsosok nevében főtiszt. Kriza János püspök ur mint a gyűlés elnöke német nyelven feünkölt szellemű beszéddel üdvözölte; mint egy hatalmas nemzet fiát és egy nagy tekintélyű vallási társulat képviselőjét, kit egyenesen magasabb testvéri szeretet hozott messze földre. Mr. Fretwell a maga s britt és amerikai megbízói nevében német nyelven meghatóttan és meghatóttan válaszolt.

Roppant sokat jegyzett s különösen az unitariusok vagyoni viszonyaira és iskolai ügyére tartozó sok adatot halmozott össze, e mellett különösen Kriza püspök és Jakab Elek urak szivességből sok értékes magyar könyvet, mert mint a köszöntőben és társalgás közben több alkalommal kifejezte, célja a magyar, s különösen az erdélyi országos és vallási oktatás és nevelés ügyi viszonyokat, a minden téren mutatkozó nagy és üdvös mozgalmat, a népiszkolákat, a természeti szépségeket és ritkaságokat ismertetni, s általában Magyarországot igazán másképpen mutatni bé, nem úgy, mint az elfogult német lapok tették. E célból szándézik még augusztusban lejőnni, s az egész hónapot Erdély, s különösen a Székelyföld megismerésére fordítani. Megszerezte Paget János urnak Magyar és Erdélyországról angol nyelven írt, 2 testes kötetből álló, 1836-ban Londonban kiadott, 1856-ban másodszor megjelent munkáját. Az unitariusok templomát és főiskoláját, jelenleg helyben lakó vasuti mérnök, Ruge Arnold urral, a hason nevű híres bölcsész fiával, ki Londonban tanulttársa volt, lerajzoltatta, a Graphicban leendő közlés végett, hasonlóan a piaci templomot. — Elragadtatással beszélt Kolozsvár vidékéről, mikor a fellegről többek társaságában széttekintett; jobbról balról távolban havasok, közölsben szőlőhegyek, erdősegek, mivelte mezők, alatt minden régisége mellett is rendezettnek mondható szép tervű város, s a hegy tövében sebesen lejtő havasi víz.

Mr. Fretwell Homer és Horác nyelvvel is ismeretes. Köszönet a jó indulatért, áldás és szerencse kísérje utában és munkásságában. Sok ilyen barátot a magyaroknak!

Hosszabb leirással nem fárasztjuk olvasóinkat, azt hisszük, hogy a Keresztény Magvető, mint szakközönség, közelebről bővebb ismertetést fog hozni e tárgyban.

Bécsi világkiállítás 1873.

Ethnographiai adatok a morvaországi kiállítási katalógusból a horvároknak morvában letelepedését, lakozását illetőleg.

Férfiak úgy mint legények szük, testhez álló magyar csizmába való nadrágot hordanak, a legények veres finom posztóból készült, a férfiak kéket, a nőtelen legények még e kívül elől selyemmel nagyon művészi és szép himzéssel van kivarva. A nadrágot szíjjal szorítják le, s finom dugrúsu fehér zsebkendő elől a nadrágra dugják úgy, hogy annak vege kiáll. Ugyanitt van helye a dohányzacskónak és a kurtaszaru magyar pipának. Téli át idomtalan nagy, széles száru csizmákban járnak, lábtü vagy kapca helyett szalmát tesznek bele. Nyáron át vékony ború csizmákat hordanak, lecsüngő bojtokkal vas patkós magas sarokkal.

Nyáron át férfiak úgy miként legények vörös galéru és kékposztóju kabátot hordanak, melyről hátul bojtok függnek alá. Főveg gynánat télen kucsmát hordanak vagy fekete széles karimájú kalapot, ez utóbbit nyáron át.

Hajukat hosszán hordják, a fejtetőn két felé választják, erősen kenik zsírral, szakált soha nem viselnek. Nyakuk köré fekete selyem kendő van kötve lazán. Hétköznap igen egyszerű viseletük: durva len gyolcsból készült széles száru gatyá, rövid ing, csizmát kíméletből nem hordanak.

A nők öltözéke télen át rövid barna suba, mely alatt a tarka himzetű olykor igen értékes selyem mellényke; ünnepnap szépen himzett ing rövid de széles ingujakkal, s e fölött a művészi himzett gallér. Ezt hordják nyáron át is, de suba nélkül. Hidegebb napokon selyem keszkenőt kötnék fejükre, s pedig oly művészi módon. Hajuk hátul laza tekerosekbe van foava, míg elől szépen le van simítva. A leányok, kik között nem ritkán deli alakokat találhatni, a szlovenkát hordják fejükön, ez sem egyéb mint egy selyemkendő, mely a fejtetőn ékesen galandokkal oly formán van körül tekerve, hogy a pompás hajfonatok láthatók. Lábeliül télen át szintén idomtalan s nyáron ékes csizmát hordanak.

Házuk belső elrendelése, úgy miként azok külseje meggyező. A horváth nő szereti, hogy ha van egy külön szobája vendégei számára, s ezt aztán, úgy mint a pitvart s az előházat, madarakkal, virágokkal stb, főtetik be, számtalan szék képpel ékítik, magasra felrakott ágat tesznek rá, melyről tarka ágatkaró s kivarrott lepedők csüngenek alá. E külön szoba butorzatát egy nagy asztal, körülötte támlás padok, fenntebb egy szekrény tele rakva tányérokkal, tálakkal és korsókkal, egy tulipános láda s egy ruhaszekrény képezik. A szoba padlatát, még ha kiis van deszkázva finomporondal hintik be.

A horvátok patriarkális életmódot folytatnak, mindnyájan: gazda, gazdasszony családja és a cselédség egy asztalnál esznek, a mazok ülve, emezek állva. Eteleik egyszerűek de táplálók. Ebéd előtt és után imádkoznak. Többnyire vizet isznak, olykor-olykor bort is, ritkán pálinkát s sört majdnem soha.

Foglalkozása e három falubell horváth telepnek — mely nemzetiségét a németiség közepette oly tisztán megtudta őrizni, nyáron át a mezei munka s marhatenyésztés, főkép a disznóhizlalás és tonövelés. Kevés szőlőt mivelnek. Téli át a férfiak kosarakot fonnak, a nők kendert és a mellett még varrnak. Szorgalom, takarékság által e telep meglehetősen vagyonságra tett szert, büszkének nemzetiségükre s igen korán, olykor 20 év előtt is nőszülnek. (vége)

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 17.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetésüket mihamarább megújítani nehogy a lap küldésében fenakadás történjék**

— **Ő felsége a kiralyné**, ki jelenleg Peyorbachban időz, f. hó 13-án d. u. 3 órakor a legszorosabb inkognitóban váratlanul meglátogatta a világkiállítást Kisérteében egyedül b. Nopcsa és egy udvari hölgy voltak, rövid pihenés után a császári pavillonba, a képzőművészeti csarnokot tekinté meg ő felsége s itt legelőbb a belga osztályt; de nem sokára felismertvén ő felsége, oly nagy néptömeg vevé körül, hogy lehetetlen volt részletesebb szemügy alá venni mindent. Innen Stajerszágra és Magyarhon kiállítását ment megszemlélni a királyné.

— **A vajdahunyadi vár** u. n. arany tornyának parkányzatára egy 8 lábna magasabb vértezett magyar lovag szobrát fogják elhelyezni. E szobor bronzból van kalapálva és műértők szerint a hazai vasmű-ipar becsületére válik. Előbb a világkiállítási magyar osztályba lesz kiállítva.

— **A párisi állatkertben** vasárnap mult egy hete a brüsseli szent Mihály társulat galambokat bocsájtott utnak. Felséges látvány volt, 22 ezer 436 személy gyűlt e kerbe, dacára hogy ép az nap tartották a longchamps lövésznyt. A legközelebb mult vasárnap (jun. 15-én) pedig 4000 postapalambot bocsájtának utnak.

— **Bonnot.** Párisi körökben Thiersnek egy ötletéről beszélnek. Midőn közvetlenül a május 24-ki események után először találkozott MacMahonnal, így szölt ehez, ki a feletti aggodalmát nyilvánítá, hogy nemsokára neki is Thiers után kell menni: „Tábornagy, ön örökössé teheti magát állásában, ha csak akarja.“ „Hogyan?“ kérdé MacMahon. — „Azt kell tennie, mit Magentánál, hol a csatát megnyerte számunkra. Támaskodjék a balszárnyra.“ — Csak az a baj, hogy Thiers maga is ezen taktikát követte, mégis elvesztette a csatát.

— **Ristori asszony** „Maria Antoinette“ című új szomorujátékban fog legközelebb London egyik első rendű színházában fellépni.

— **A világkiállítás alig vevé kezdetét** s a „fesch“ bécsi nők villogó szeméi már is

hatással vannak az idegenekre; s ha ez így foly — írják a bécsi lapok — a szép bécsi nők a sabin nők sorsára jutnak. Így egy tűzvéru bécsi lipótvárosi hölgy máj. hóban meghódított egy mandola metszetű szemű japáni kereskedőt. A delnő kész vőlegényét e távol keletre követni, ha az keresztény catholicus módon megkeresztelteti magát, s vele forraszerint megesküszik.

— **Mily drága holmik vannak az orosz kiállításban** írja a „Köln. Ztg.“ bécsi levelezője, így a többek közt egy férfi bundának ára 4000 rubel. A kiállító még potom árna találta azt, miután az egész fehér szőrvégű czoboly bőrből állott. Erre ugyanaz a kiállító egy női mantilt (köpenyke) mutatott, ára 3500 rubel, mindkettőt egy berlini bankár vevé meg, legalább ha megbukik üzlete, lesz ő és neje, hogy mibe takarózzanak.

— **A vendome oszlopról** írják, hogy annak helyreállításán Mac Mahon tábornagy és köztársasági elnök szorgalmazására serényen dolgoznak. Az oszlopnak meglehetősen épen maradt talapatát körül palánkolták, s a kőműves munkához is hozzáfogtak már. A pedestal kijavításával együtt kezdetét veszi az oszlop bronzdarabjainak egybeillesztése (azok az iparpatotában vannak elhelyezve,) ugy szintén a hiányzó darabok újá öntése (tudvalevőleg angolok szerzenek maguknak ily ritkaságokat.) Félévi munka kellend az újáöntésre s ezalatt ki tudja mi minden történhetik még Párisban, ez okból igen praktikus egy szelleműs férfiu azon tanácsa, hogy az oszlop alján charnierral látassék el, mint egy folyami gőzhajó kéménye, hogy azlán forradalom közeledtével az oszlopot egyszerűen borítsák le s a visszahatás beálltával állítsák fel.

— **Offenbach** Bécsben személyesen fogja vezényelni „Trapezunti herczegnő“—jének századik előadását.

— **A műkedvelői társulat** közelebbi előadását aligha tarthatja meg 22-én, mert a készülődések sokkal több időt vesznek igénybe. Különben is az a pár napi késedelem csak előnyére váland az előadásnak. Lehet, hogy a hirdett „Nők az alkotmányban“ című nagy darab ez uttal elmarad s helyette két vagy több kisebb darab fog színtre kerülni.

— **Tűzoltóink juliálisa** páratlan lesz a maga nemében, ha ugyan első akként, a mint tervezik. A sztánai regényes erdő van kiszemelve a multság helyéül, hová a közönség vasuton szállittatik ki. Persze csak akkor lesz valami a dologból, ha a vasuti igazgatóság a közönség oda meg visszahozatalát aránylag jutányos árban eszközli, mi ebben nem is kétkedünk.

— **Az alakítandó orvos segélyegylet** alapjává rendezendő nyári multság július 1-én fog megtartatni és pedig a legszebb helyen a lombos-berkes „Nemes kertben.“

— **Szesélyes időjárásunk** által elnapolt azon jótékony tavaszi multság, melynek jövedelme a bécsi világkiállításra küldendő szegény iparosok költségeinek fedezésére fordittatik, vasárnap az az június 22-én, fog megtartatni az „Angol királynéban.“ E jótékony czélu multságra megint felhívjuk a közfigyelmet és ismételve megemlítjük azt: hogy a tánczvizalom mellett dalestély is lesz, a „Dalkör“ és az ujonnan alakult „Polgári dalárda“ fog működni.

— **Sajtóper.** Gr. Haller Ferencnek becsület sértésért gr. Haller József ellen támasztott pere a hétfőn tartott végtárgyaláson döntetett el, vádló ügyvéde volt Dobál Antal, vádlottat Lázár Ádám ü. országgy. képviselő ékesen védelmezte. Az esküdtszék vádlottat egyhangulag fölmenté.

— **Blondinnak** a hirvenes kötélánczosnak egy tisztelője halt meg közelebről Cincinattiában, különös végrendeletet hagyva maga után. Ez névleg Albers kereskedő 50000 dollár hagyatékot tett a Blondin családjának az esetben, ha Blondin mestersége üzése közben valahol nyakát törte. Ha ellenben Bl. természetes halállal mul ki, akkor az összes hagyaték egy collegiumra száll; ha csak egy lábát törte, a nélkül, hogy abból halál következne be, abból 10.000 dollárt kap, s ha egyszer önmaga saját magának betörte az orrát, akkor a végrendelet készítőitől 100 tallért kap, azon óhajjal, hogy azzal bor vásároltassék mely a hirvenes kötélánczos megsértett orra alá folyon.

— **Párisban** mult szombatban árverezték el Faure képgyűjteményét. Legtöbbet Delaroix „két Foscari“ című festményeért adtak, mely 79,500 frankon kelt el; „Krisztus sirba tetelét“ 60,000, „Ophelia“—ját 34000 frankon vették meg.

— **A rixdorfi Jomers-féle fődél-papirgyár,** a gőzkatlan szétrobbanása miatt a lángok martaléka lett.

— **A Fischer-féle** bécsi Margit-fürdőben egy 27 éves szép zágrábi nő: Szilvilit Anna Mária, (egy orvos özvegye) revolverrel agyonlőtte magát, mivel nemcsak férjét veszté el egy év előtt, hanem közelebb minden vagyonát is a bécsi börzén.

— **Salzburgban** e hó 10-én Eszterházy grófnő lovai megbokrosodtak s a Gersbach patakba dönték a kocsi, a grófnő súlyosan megsebesült s egyik ló a vízbe fullt.

— **Platói bál.** Kieiben egy ottani egyetemi tanár Plato 2302. születésnapján ünnepélyes tánczvizalmat rendezett.

— **Költők termékenysége.** Mindenütt Németországban ugy, mint a külföld többi országában nagy a panasz, hogy a könyvpiacz ugy, miként a szépirodalmi lapok szerkesztői tökéletesen elárasztatnak vizenyős verseményekkel. Franciaország az, mely e bajban főkép szenved, így p. ez országban 1854 óta nem kevesebb mint 7467 kötet versfüzér látott napvilágot.

— **A bécsi városház** alapzatának zárkővét f. hó 14-kén tették le ő Felsége a király jelenlétében nagy ünnepélyességgel. Az első kapavágás 1872 május 23-n történt s ma már a falak egész utczagaslatig fel vannak építve. Okiratoikat irtak alá, beszédeket tartottak s többek közt ő Felsége a király oda nyilatkozott, hogy a bécsi városházter annak kiépülte után a legszebbik lesz nemcsak a Európában, de az egész világon.

— **Sinko Mihály** budai lakós kelenföldi szántóföldjén kitűnő keserű vizforrást találtak.

— **Pesten elhalt dr. Polya József** jótékony czélokra hagyta kétszáz ezer frtra becsült fekvő vagyonát.

— **Fiasko.** Brüsszelben u. n. repülő ember akará magát egy léghajóval egyetemben a 200 ezeryi főből álló közönségnek e városhoz közel eső réten bemutatni. Három óra hosszat tartottak az előkészületek, s elhangzott az „eresszék el“ jelszó, mire a léggömbnek emeberünket repülő géppel együtt a magasba kellett volna emelnie. A léggömb ugyan fel is szállott, de a repülő ember és készüléke a földre dobtattak, ugy, hogy az egyik szárny égnek állott, a másik pedig a földre furródott Daczára szerencsétlenségének a boldogtalan léghajós egy kísérletet akart tenni, pedig szembeszökő életveszélyeztetéssel, mert a készülék már erősen össze volt rongálva; a második kísérlet még rosszabbul sikerült, mert a 600 négyszög-láb gázt tartalmazó ballon captif a férfit ugy, mint készülékét a néző helyek felé dobá, hogy az utóbbi izre-porrá tört. A kísérlettevő ur erre keréket oldott s jól tevő, mert a közönség a ballon akará bosszuját kitölteni s ettől is csak nagy bajl tartoztaták el.

Szerkesztő nyilt postája.

D. J. urnak Gy.-Remete. A tanügyet illető közleményeket köszönettel vesszük.

Képcsarnok. Montenegro.

A fekete hegyek lakói közé vezetem olvasóimat, amaz utólrhetetlen merészségű emberek közé, kik a nélkül hogy mütői oklevelet nyertek volna a legszépségesebben leoperálták a Bocche di Cattaroi hadjárat alkalmával a szegény osztrák katonák orrait. Eltekintve e nem épen kellemes tulajdonságtuktól a czernagorai nép és ország még az egyedüli széles Európában, mely telve van ősi el nem gyengített erejű költészettel és regényességgel; igen, telve el annyira, hogy még a Skót felföld vagy az Abruzzok szép vidéke ugy Erdély hegyei sem mutathatnak fel olyannyira őserűjét és meg nem másított költészetet, vagy jobban mondvá anyagot az ilyen költészetre; — egy történész vagy akár egy költő is: kinek anyagra van szükség, akár a germán, akár a szláv, akár a gall ősidőből üljön fel Trieszben (Fiuméből még közelebb kapja) egy Lloyd gőzörsre és 100 forintért o. é. elviszik oda, hol idevágó tanulmányokat tehet; tanulmányozhatja az ősidőkbeli emberi természetet, ugy a mint az Arminius és Siegfried idejében mutatkozott. Sajnos, hogy találkoznak az újabb korban oly emberek is, kik e hozzáférhetetlen sziklás hegyek közötti medvepásztor életet egészen más epithonokkal illetik, mint hősies és költői s kik még e mellett azon nézetben vannak, hogy egy jó országot, mely e hősies ország fővárosából az osztrák-magyar kikötő városokig — milynek Cattaró és Buuva vezetne, többet érne e nép minden költészeténél; mert ama nyaktörő, sziklás utakon, miket „montenegrói szekérutak“—nak kereszteltek el, nevüket csakugyan meg nem érdemlik.

Néhány évvel ezelőtt Cattaroból kiindulva egy ilyen „országuton“ haladtam Montenegro fővárossa „Cetinje“ irányában, azon szándékkal, hogy a Montenegrói helyzetekbe és viszonyokba bepillantást nyerjek. A Cattaroból Cetinjébe vezető ut, mely a földabroszon oly ártatlan rövidségűnek tűnik fel, a legveszedelmesebbek közé tartozik, miket emberi láb valaha tapodott. Mint egy ugy könnyéden a hegyesücsről — s e csucsnak magassága jó 4000 láb — ledobott fonal gomolyag, ugy kigyózdik le az ut felülről a meredeken felfelé igyekvő, óriási nagyságú s a megfélemlítésig komor sziklafalon, mely a cattarói tengerből zugaiban az osztrák-magyar területet a Montenegrótól határolja. Alulról persze ugy néz ki ezen hihedett montenegrói serpentina, mint valami kényelmes séta ut, pedig ha odáig jutunk s ki és beugró sziklákat kell megkerülnünk, ide-oda szökődőnkönk virgoncz kőszáli kecskék ügyességével, s

mit végtére is csak egy Montenegrói láb és gyomor birkiállani. Az utszél lapos kővekkel van szegélyezve, de a melyek már annyira öszsze vannak taposva a hegylakók mezitelen lábaitól és topányaitól, hogy rajtok minden lépés voszedelemmel jár. Bámulatos a nők ügyessége, kik a Montenegrói bazárból Cattaroból felszálvá ezen serpentinán súlyos terükkel megrakodva sietnek tova. A hegyek fia sokkal büszkébb, mint sem ő maga terüket hordozzon, ezért mindent a mit hordani kell ne-jével vagy zsebéivel hordat, a magasra nőtt óriási erősségű ember pedig kényelmesen csukolyva halad mögöttük!

A Montenegrói nők szépségét nagyon dicsérik, a festő Czermák Montenegrói elragadó képein szintén bájolóknak festi őket, én e híresztelt szépségnek nyomát s találtam. A mily szépek, erőteljesek magas és nemes növések a férfiak, ép oly visszataszító, rutak és elláttiasodottak a nők. Ezt észleltem s velem több utazó. De hiszen ezen a nők socialis állásánál fogva csodálkozni nem lehet; mert valamennyi délszláv államban ismétlődik e jelenség. Az embernek nevezett lény, melyet az állattal egy sorba helyezünk, az állathoz dobunk állati külsőt ölt, és állattias magatartást.

Ha öt órai hegymászás után a serpentina bizonyos magaslatára értünk, felséges kilátást élvezünk a Cattaroi tengeröblöre, s a tuloldalon Montenegro nagy részére. Lehetetlen leírni az ellentéttel mely a Czernagora nagyszerű szikla magányai s a bocca verőfényes vidékei közt uralg. A nevezetes Cassaroi tengeröblök meredek hegyekről környezett három benyuló ága tükör simaságu tőfelületekként terül el alattuk. A Cattarot körül vevő hegyeket erőnkön koronázzák, melyekhez a leirthez hasonló utak vezetnek fel. E magaslatok egy némelyikre meredek, csupasz falakkal bir, de a tetők friss zöldél, lombos fákkal és alpesi növényekkel fűződik. A pusztá d' Ostro melletti kilencszáz öl hosszú tengerszorosszerű bejárat, e magaslatokról ugy tűnik fel mint egy a tenger a tóval összekötő patakoska. A Montenegróiak mondják, hogy a sziklamagaslatokról tul az adriai tengeren az olasz partokat is kilehet venni; persze, hogy akkor olyan szom kívántatik meg minő e természet gyermekei.

Már most térjünk vissza a mi kedves Serpentinánkhoz, ha már most e kedves uton egész a Cetinjei völgy bejárásáig eljutottunk, akkor innen beláthatjuk ama kiterjedt völgyet, melyen Montenegro fővárosa fekszik s még ezentul a skufarii tót s az albaniai kéklő hegyeket. Nagy- és idegenszerű és bámulatra indító e táj, melynek háttérében az első mecsetet pillan'ja meg szemünk; de Montenegro maga, a merre csak szemünkkel tekintünk, mindennél csak kopasz sziklacsucokat és megint csak sziklacsucokat mutat, legkevesebbet vesszünk észre zöldelő gyepet. A jelenleg Bécsben időző Nikita fejedelem hazája nagyon egyszerű, csodálatos, de mi tagadás benne, nagyon szegényes is. A gunyhók, miket utunkban találunk mind a lakosok gyámoltanságáról és szegénységéről tanuskodnak. Durván egyberövéskolt kődarab, miknek közeli kőmorzával vannak kitöltve, képezik e földmelyében lakók lakását; oly lakás, mitől egy városi lakó méltán meg borzadhat.

Nyegos kivételével nincs egy helység is, mely kellemes benyomást tesz az utazóra; Nyegosban még vannak téglalapítmények, vannak tömöröbben épült bár alacsony házak. A leirt lakókkal öszhangban állanak az emberek, kik majd regényes szépségűek, majd egészen prozai rutságuk s ronzyos külsejűek. Cattaroban még megjárja, ott csinosabban járnak, ha t. i. hegyekről lejőnek, büszkén lépdelnek hosszú török pipajukkal kezükben s fegyverükkel vállukon, de látni őket otthon pongyolába midőn kődarabokkal szegélyezett földjeiket immel-ámmal dolgoznak rongyokba öltözve, nem valami vidorító látvány; mások meg félmeztelenek mint valami indusok; de mindannyian öve tele rakva fegyverekkel s nagy fénylő fekete szemelikkal figyelmesen nézik végig az idegent, nem valami barátságos tekintettel.

E sziklás pusztában minden lépten-nyomon érdekes látvány tárul elénk, így midőn Cetinjébe, Montenegro fővárosába érünk. Az egész pedig nem áll többől 50 háznál, melyek némileg jó szerkezetűek és két egymást derék szög alatt keresztelő széles főtutczából. E házak közül a legnagyobbikban lakik a fejedelem: a ház előtt pompás fa áll, melyet széles kődarabok vesznek körül gyűrű formán E fa árnyában szokta volt tartani a jelenlegi fejedelem atyja tanácsüléseit, a férfiak fehér s jól a testhez álló gunyájukban, teljesen fölfegyverezve ülőnek a kődarabokon, az elmaradhatatlan török pipával kezükben; köröskörül a vádlók és a vádlottak, ugy a hallgatók álltak. A „fő tanács“ előtt két nő-alak haladt el gyors léptekkel, mindkettő fehér nemzeti öltönyben még hajkük és cipőik is nemzetiak voltak. E nők egyike a fiatal fejedelemasszony volt s egy nő rokona, a mily közönynyel tekintettek a férfiak a hölgyekre, ép oly alázatosak és a csuszás-mászásig magukat megadóak voltak a fejedelemmel szemközt, mi meglepő volt e marczona daczós férfiak részéről.

Az utas Montenegróban általában ó-szláv vendégiszorotetben részesül; a főváros lakói remél-

ve, hogy mind több és több utazó fogja országoskájukat meglátogatni, egy vendéglőt alapítottak részvényekre. E kívül van még egy fogadó, melyben magam is megszálltam, melyet egy átszőkött os. kir. őrmester tart; e fogadóban több vajdával és főméltósággal ismerkedtem meg. A vajdák közül sokan egyszersmind főtanácsosok is; többnyire meglett koru férfiak s tekintélyes családok fejei s nagyobb része rokonságban állanak a fejedelmi házzal. Ezek a vajdák, aztán a kabidémik (kapitányok, a kisebb csapatosztályok vezetői), a kabadajik (udvari tiszttek) mindannyian tagjai a Montenegrói családnak. Ki a fejedelmi házzal nem rokon vagy azzal nincs közeli összeköttetésben, annak nincs tekintélye s az ilyen sem szép öltönyök, sem drága fegyvereket nem kap. A keleties fegyverek legnagyobb része a törökökkel csatározások alkalmával szerzett zsákmány; újabb időben a bécsi arzenálból kikerült fegyvereket is lehetett látni kezükben; hogy hol szerezték? hát a dicsőséges borche-di-catteroi osztrák hadjárat alkalmával.

E nyomorúságban tengődő s a földi lét minden kényelmétől megfosztott népecske, egyedül hősiességéből él; az összes dél szláv elem e sasfészekre tekint, tőle vár dicső tetteket s mi mind ezen erőszakolt állapotoknak eredménye? Az, hogy tudatlanságban és nyomorban tengődnek e hős fiak, mert bár kevés tartomány van földön, melynek lakossága oly annyira a munkára a kemény kézi munkára lenne utalva; ezen megcsöknyösödött, előítéleteikből kibontakozni nem tudó „hősök“ ezt semmikép megérteni nem akarják. Már csak a folytonos fegyverhordozás is akadályukra van a munkában, mert ugyan melyik emberfia volna képes a folyton a testen tartott széles tűszőben tizenkét pisztolylyal és késekkel, valamint erő munkát is végezni? Három körülmény az főleg, melyek által Montenegro pangási állapotában megtartatik; első a délszláv romantioismustól a hősieskedő vadóc életől megválni nem akarás; második, a lakosok idegenkedése mindennemű utépitéstől, mi által a tartomány az ausztriai magzar tengerparttal hozatnék összeköttetésbe, s mi által ez országocska, melynek a szántás-vetésre földje nincs, a kereskedelem és ipar terére való átmene-tét megkönynyebítenő; harmadik körülmény az, hogy nőiket igen alacsony helyzetben tartják. Ez utóbbi körjelentésen csak akkor lesz segítve, ha a fekete hegyek közt is terjedni kezd majd a vilá-gosság. Hogy mikor lesz az? szivből óhajtuk mentől hamarább.

Bcciocof A.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között,

mivel a nappali vonat beszünttetett, Biasini gyorsutazása 1873. mart. 27-től elkezdve Kolozsvárról Nagy-Enyedre küldi gyorskoosiját, még pedig oly formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órakor minden nap indulva d. u. 4 1/2 órakor Nagy-Enyedre érkezik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra estvéli 10 órakor indulva, reggeli 8 órakor Kolozsvárra érkezik. Ezen menetén kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d. u. 4 órakor is indulni, ugyszintén Nagy-Enyedről éjjeli 3 órakor Kolozsvárra indulhatni, csak hogy ezen meneteknél Felvinczről N.-Enyedig és N.-Enyedről Felvinczig a vasutall kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyász-szal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és közbelső Coupeba 5 frt, hátulsó Coupeba 4 ft 50 kr. tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza első vagy közbelső coupéba 3 frt — hátulsó coupéba 2 frt 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fontonként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Ferenc szállodájában.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Jun. 16-ról. 1873 5% metaliques 68.—. nemzeti kölcsön 73.25. 1860-diki államkölcsön 99.75. Bankrészevények 969.—. Hitelrészevények 255.—. London 112.50. Ezüst 112.—. Cs. kir. arany —.—. 20 frankos arany 8.98.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 75.—. Temesi 73.50. Erdélyi 72.50. Horv. Szlavon. —.—.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

Távürgöny.

Orlicé R. berlini számtanár nyiltkozata:

Az utóbbi időben több hirlapban személyem felől megjelent névtelen közleményeket hazugságnak és rágalmazásnak bélyegzem.

*) E rovatban megjelenő cikkért csak a sajtóhá-
ossággal szemben vállal felelősséget a Szerk.

Első és legnagyobb bécsi es. k. udvari
fehérmű-gyár

(692) **RAKTÁR** 7-*

képviseli
Teutsch J. B. Segesvártt,
árul nagyban és kicsinyben

Legjutányosabb határozott gyári áron:

Vászon férfi ingeket, „Oxford-uri-ingei.”
Chiffon, vagy angol shirting-ingekeket, lehéreket és szineseket, két gallérral vagy anélkül.

Férfi-gallérokat és kézelőket, gatyákat.
Női fehérműeket (ezeknél kéretik feladni, hogy a nő szikár, tömöttebb vagy erősebb természetű-e?)

Vászon-nőingeket.
Női ingeket chiffonból, elegáns kiállításal, nagyon ajánlhatók.

Női gatyákat, finomak, himzéssel és tűzéssel.
Női pongyola-jákkikat, vagy éjjeli felöltöket.
Női pipere-köpenyeket.
Női gallér-chemisetteket és kézelőket.
Női szoknyákat, vállakat, zsebkendőket valódi vászomból, francia battist, battist-clair, gyapott vagy utánzott battistból, stb.

Csecsemő fehérműeket
Teljes menyasszonyi készleteket, a leggyorsabbtól a legfinomabbig, mintaszerint, mérték és feladás után a leggyorsabban készítve.
Levélbeli megrendelések jótállás mellett pontosan teljesítettek, s az árt készpénzben lehet beküldeni, vagy a cikkek megkapásakor utánvétel által fizetni. Férfi ingek megrendelésénél a nyak bőségének mértéke kéretik, centimeter szerint, azaz a gomblyuktól a gombig.

(836) (14-*)

Egy ezer darab magyar kir. vert arany
díjul annak, ki betudja bizonyítani,
hogy kolozsvári papirkereskedő

KERESZTESY PÁL
mint a görgényi merített papirgyár raktárnoka
bárkinck is, említett papirgyár terményeit valahol vagy valaha
az eredeti gyári árnál magasabb árba árulta
vagy árusítaná jelenleg is.

Ezennel megnyitattott a pályázat
1000 darab magy. kir. vert arany elnyerésére.
Ugyanis az eredeti gyári árak a következők:

Fein Concept: F. A. Nr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	3 fr. 25	3 fr. 85	5 fr. 50	6 fr. 40	7 fr. 50	9 fr.	11 fr.
Rendes Concept: O. A. Nr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	2 fr. 70	3 fr. 20	4 fr. 50	5 fr. 50	6 fr. 50	8 fr.	10 fr.

r i z m á n k é n t.

A hírlapokban bármely
könyvkereskedés által
hirdetett könyvek, hangjegyek, általam
gyorsan és
azonnal kaphatók.

Demjén László
Legújabb hangjegyek.

Könyv-, mű-, hangjegy-kereskedés és zongora tár.
m. k. egyetemi könyvtár.
Kolozsvártt.

Zongorák 300 fttől 450 fttig.
Pianinok 350 fttől 450 fttig.
Használt zongorák 80 fttől 180 fttig.
a legolcsóbb áron a minőség szerint, jótállás mellett.

835 7-10

Kiviteli palaczk-sör.
DREHER ANTAL sörfőzdéjéből.
ládákban 50 palaczkkal szétküldetik, és pedig:

Kiviteli ászok-, márciusi, dupla-márciusi, császár- és baksör.
Levélbeli és távirtdíj megrendelések kizárólag intézendők: **Dreher Antal** urhoz Kőbányán, vagy **Dietrich és Gottschlig** urakhoz Pesten. Árjegyzékek kívánatra azonnal megküldetnek.

(840) 7-12

Schön, gut und billig!
Modernste Sonnenschirm

Gyári főraktár
nap- és esernyőkben.

Daczára a munkabér növekedésnek, valamint a szövetek drágaságának, mégis azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a nagy elővásárlások által az árakat oly alacsonyra szabhatom, mint tavaly.

Tavaszi ernyők.
1 darab szövetből 50 kr.
1 " finom selyemből különböző szín 1.20, 1.50, 1.80.
1 " Ugyanolyan selyemmel bélelve 1.80, 2.30.
1 " Legfinomabb, szegélyvel vagy anélkül 2.70 3.20 3.80

Nagy napernyők.
1 darab szövetből 50 99 kr.
1 " legnagyobb faj 1.10, 1.20.
1 " angol gyapott-atlaszból igen divatos 1 frt.
1 " ugyanolyan bélelve 1.40.
1 " Alpacca, romolhatatlan angol anyag 1.50.
1 " legnagyobb faj bélelve 1.80.
1 " legfinomabb lyoni selyem divatos színekben nagyság szerint 2, 2.50 2.80.
1 " ugyanolyan bélelve 2.90, 3.40, 3.80, 4.20.
1 " legfinomabb, szegélyvel vagy anélkül 4.50, 5, 5.50.

Női hegyászó-ernyők.
nagy fajta, divatos magas palczakkal
1 darab alpacca-szövet 1.80, 2 frt.
1 " ugyanolyan dús szegélyvel 2.40, 2.80.
1 " gyapott-atlaszból, föltette szep dús szegélyvel 2, 2.50.

Legnagyobb elegancia!
1873. Rotunda-ernyők a legfinomabb selyem és atlaszból.
1 darab gazdagon-ekitve, tavaszra 3.50, 4 frt.
1 " gazdagon-ekitve nagy faj 4.50, 6 frt.
1 " divatos hegyászó-ny. l. l. 6, 6.50.

Női árnyék-ernyők.
(Ez tiszta.)
1 darab nagy faj, angol gyapott-
Nagyban eladók engedélyben részesülnek.

FRIEDMANN A. gyári raktára, Bécsben.
Praterstrasse 26.

Cséplőgépek
kezi-, vontató-, járgány-, víz- és gőzműködésre
120 frton o. ért. ingyen szállítva és vámentesen
Bécsig. Árjegyzékek és rajzok kívánatra bérmentesen és ingyen.

Ügynökök kívánatnak,
Ph. Mayfarth és társa gépgyára majnai Frankfurtban.
737 14-18

S. z. 3488 polg. 1873. 854 3-3

Hirdetmény.

A dévai kir. törvényszék mint telekkönyvi bíróság részéről közhírré tétetik, miszerint özv. Hoffinger Mártonné szül. Velicska Erzsébeth hagyatékaéhoz tartozó nms. Hunyadmegyében Déva mezőváros határában, a dévai vasúti állomás mellett és közelében fekvő következő szántó, kaszáló, legelő és szőlő helyek adatnak el örök áron:

I. Nemesi birtok.

- 80, 81 h. r. sz. a. sövényház deszkával fedve, kerttel 70 öl, becsértéke 150 frt.
- 1369 h. r. sz. a. kaszáló, 2 h. 248 öl, becsértéke 250 frt
- 1442 h. r. sz. a. szántó 2 h. 163 öl, becsértéke 240 frt.
- 1551 h. r. sz. a. szántó 1169 öl becsért. 60 frt.
- 1636, 1637, 1638 h. r. sz. a. szántók 2 h. 1465 □ öl, becsért. 200 frt.
- 2323 h. r. sz. a. kaszáló 271 öl, becsért. 50 frt.
- 2631 h. r. sz. a. szőlő 918 öl, becsért. 100 frt
- 3356, 3357, 3358 h. r. sz. a. 850 öl legelő, 1303 öl szántó és 1416 öl kaszáló, becsértéke 120 frt
- 3745, 3746, h. r. sz. a. telekkönyvi b. testnek 3745 h. r. sz. a. része szántó 1 h. 431 öl becsért. 150 frt.
- 3835 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 1500 öl, becsértéke 200 frt.
- 3776 h. r. sz. a. szántó 1088 öl, becsértéke 80 frt.
- 4147 h. r. sz. a. kaszáló 12 h. 810 öl, becsért. 1500 frt.
- 4154 h. r. sz. a. kaszáló 2 h. 890 öl, becsért. 200 frt.
- 4230 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 74 öl, becsért. 100 frt.
- 4332 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 318 öl, becsértéke 70 frt.
- 4345 h. r. sz. kaszáló 1 h. 1523 öl, becsértéke 130 frt.

II. Dézmás fekvők.

- 1361, 1362 h. r. sz. a. szántó 1 h. 45 öl, becsértéke 70 frt.
- 1924, 1925, 1929, 1930, 1931, 1932, 1936, 1937, 1938, 1942 h. r. sz. a. szántó és kaszálók 10 h. 317 öl, becsértéke 500 frt.
- 2298 h. r. sz. a. kaszáló 1169 öl, becsértéke 100 frt.
- 2976, 3028, 3029 h. r. sz. a. szántó és kaszáló 4 h. 796 öl, becsért. 300 frt.
- 3190 h. r. sz. a. 2 h. 310 öl szántó, becsért. 100 frt.
- 3390 h. r. sz. a. szántó 1006 öl, becsért. 80 frt.
- 3632, h. r. sz. a. szántó 1 h. 1300 öl, becsértéke 80 frt.
- 3933 h. r. sz. a. szántó 1 h. 296 öl, becsértéke 120 frt.
- 3953 és 3954 h. r. sz. a. telekkönyvi birtoktestnek 3954 h. r. sz. a. kaszáló 1 h. 1541 öl területre, becsért. 350 frt.

Ezen fekvők elárverezésére határnapul alólikt kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság iródiájában kitétik 1873 év június hó 28 án és 1873 év július hó 12-én mindig d. e. 10 óra, miről a venni szándékozók oly figyelemzettel értesítettek, miszerint az elárverezendő fekvők az 1 határnapon a becsáron felül és a 2 határnapon azon alól is a legtöbbet ígérőnek fognak eladani.

A feltételek és becslési jegyzőkönyv a telekkönyvi hatóságnál hivatalos órákban megtekinthetők.

A dévai kir. törvényszéknek 1873. évi június hó 9-ik napján tartott üléséből.

873 2-3

Az eredetiről.

LEVELEZÉS
dr. Vetterinitől.
I. oszt. kir. hajóorvos Anconában,
hogy a Popp-féle Anatherin-szajviz a hajósok skorbuteseteiben hatalyos gyógyszerül bizonyult be.
Ancona, február 3-án 1873.

Hat hét óta folytonosan tartó ködös és zord idő következtében a hajós legénység közt igen erősen fellépett a skorbut, a bajánál kétebb volt, mert itteni rendes szereink több esetben nem használtak. Dr. Beittel úr, a bécsi egyetemről, a ki jelenleg mint hajóorvos van itt alkalmazva, figyelmeztetett a Popp-féle Anatherin-szajviz gyógyhatására skorbut-esetekben, s nyomasztó helyzetekben nem volt sürgösb dolgom, mint Triseszből 10 üveggel hozatni.

Indittatva vagyok dr. Beittel urnak közléséért, valamint Popp J. G. cs. kir. udvari fogorvos urnak Bécsben Stadt. Bognergasse 2. hálatat kifejezni. Az Anatherin-szajviz pompáson bizonyítá be g y ó g y e r e j t k s k o r b u d e l l e n ; 28 beteg közül 21 meggyógyult, Fájdalom magas ára miatt nem rendeltek itt az Anatherin száj-vizet, azért az egészségügyi igazgatóságához tett jelentésemben annak gyógyhatását említett bajban kiemeltem.

Dr. Vetterini, I. oszt. kir. hajóorvos.

Lang Lipót és társa
nemzetközi hirdetés irodája
Buda-pest fürdő-utca 1.
Naponta szét küld közvetlenül mindenféle hirdetések eredeti áron
Minden bel és külföldi lapban
Biztos és jutányos kiszolgálát
Ujságjegyzékeket ingyen és bérmentve oszt 826 2-*

(689) 6-12

Legnagyobb fontosságú
szembetegeknek.

A White-féle szemvizet több mint 30 év óta tartom családomban; mint katonát akkor Verónában kikerülhetlen megvakulástól mentett meg, s tudja isten hány üveggel ajándékoztam szembetegeknek, s mindig a legjobb sikerrel, Triest, 10/6 1872. Springer, es. k. százasos.

Ezen valódi dr. White-féle szemviz Erhardt Traugottól Gr.-Breitenbachban Thüringenben, nagy világhíre mellett szabadalmazva is van, 1822 óta mint legjobb **nép- és háziszor** — nem gyógyszer — ismeretes és híres, és kapható üvegvázra 1 frtjával. **Kolozsvártt: Binder K.** a „Szentháromság” címzett gyógyszerárában a belmonostorutcában; továbbá **Kronstädter Józsefnél.** főter 2. sz. a zálogkölcsön-intézetnél és a kül-monostorutcában 134. sz. a.

küldi meg bérmentes megkeresésekre

INNIGYEN
menniségáni tanár
ORLICHÉB.
Berlin, Wilhelmstrasse 5, legújabb nyerenénylistáját felvilágosításokkal tudományosan elismert, s tudvalevőleg általánosan szerencsés lottójáték utasításait illetőleg.

* Egy ily megkeresést tanácsolhatunk olvasóinknak.

A sz.
831 2-2